

CRÒNICA DEL XXVI COL·LOQUI DE LA SOCIETAT D'ONOMÀSTICA

A.T.R.

Entre els dies 26 i 28 de novembre de 1999, tal com estava previst, va tenir lloc a la ciutat de Lleida, a l'edifici central de la seva renovada Universitat, el XXVI Col·loqui de la Societat d'Onomàstica. En aquest escrit pretenem fer un resum o crònica de la seva preparació i de la seva celebració.

La preparació del col·loqui

En la seva reunió de 18 de març de 1998 la junta directiva de la nostra associació havia decidit confiar al Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Lleida l'organització d'aquest col·loqui, no sense recordar que a la capital de la Terra Ferma ja havia tingut lloc el VIII Col·loqui, l'any 1983, concretament a l'Institut d'Estudis Ilerdencs. El fet de repetir per primer cop una mateixa ciutat com a seu de les nostres trobades científiques anuals fou en bona part motivat, tal com argumentava el susdit Departament en la seva petició, per l'escaïença de la celebració, entre els anys 1997 i 2000, del 700 aniversari de la creació de l'Estudi General de Lleida, que en el seu dia va ser la primera institució universitària de les de l'extingida Corona d'Aragó.

Al llarg del mateix any 1998 es constituí en el si d'aqueix departament universitari la comissió organitzadora, formada per quatre membres ponentins de la nostra Societat: el Dr. Ramon Sistac (director del Departament), la Sra. Roser Ripollés de la Fragua (professora a la Facultat de Ciències de l'Educació), el Sr. Ferran Rella (president del Consell Cultural de les Valls d'Àneu i col·laborador del Departament) i el Sr. Albert Turull (professor a la Facultat de Lletres, entre altres de l'assignatura "Onomàstica catalana"). La Sra. Ripollés i el Sr. Turull, a més, són actualment membres de la junta directiva de la Societat d'Onomàstica, i el Dr. Sistac ho és de la comissió d'onomàstica de la Secció Filològica de l'IEC, de la qual és membre numerari.

En successives circulars (concretament tres: desembre de 1998, i maig i octubre de 1999), enviades a tots els socis de la nostra entitat i a bona part de la resta de públic potencialment interessat en la matèria (a través d'institucions, universitats, etc.), es donà a conèixer la celebració del col·loqui, els seus àmbits temàtics, el comitè científic i les ponències encarregades a especialistes, i finalment les comunicacions que hi serien presentades.

- Els àmbits temàtics fixats des d'un principi per la comissió organitzadora foren tres:
- Toponímia i antroponímia de les terres de Ponent.
 - Reflexos del món rural en l'onomàstica catalana.
 - L'obra de Joan Coromines, en especial relació amb les terres de Ponent.

Com es pot veure, el primer d'aquests àmbits se centrava en el territori occidental on havia de tenir lloc el col·loqui; el segon, més genèric per tal d'encabir-hi d'altres comunicacions, estava tanmateix lligat als trets propis del món rural, tan destacats encara en aquesta part del país; i el tercer, sobre l'obra de Joan Coromines, s'inclougué, a banda del seu indubtable interès intrínsec, per indicació de la directiva de la Societat, atès que en anteriors assemblees de l'entitat s'havia pres l'acord d'incloure en tots els col·loquis un apartat dedicat a aquest tema, per bé que entretant això no sempre s'havia acomplert.

El mes de març de 1999 es constituí el comitè científic d'aquest XXVI Col·loqui, el qual finalment quedà format, a banda dels professors Ripollés de la Fragua i Turull, ja esmentats abans a propòsit de la comissió organitzadora, pel Sr. Ramon Amigó (vicepresident de la Societat d'Onomàstica, que actuaria com a president d'aquest Comitè), el Dr. Jordi Bolòs (del Departament d'Història de la Universitat de Lleida), el Dr. Jesús Burgueño (del Departament de Geografia i Sociologia de la mateixa Universitat), el Dr. Joan Miralles (del Departament de Filologia Catalana i Lingüística General de la Universitat de les Illes Balears), el Dr. Josep Moran (del Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Barcelona, i director de l'Oficina d'Onomàstica de l'IEC) i el Dr. Xavier Terrado (del Departament de Filologia Hispànica de la Universitat de Lleida). Actuà com a secretari d'aquest comitè científic el professor Albert Turull.

Una de les primeres funcions del comitè que acabem d'esmentar fou decidir quantes i quines ponències hi hauria dins del col·loqui, i a quins especialistes s'encarregarien. S'establí que n'hi hauria una per cada un dels tres àmbits científics abans detallats, les quals van ser encarregades respectivament al professor Joan Tort i Donada (del Departament de Geografia de la Universitat de Barcelona), al nostre consoci Cosme Aguiló (vinculat al Departament de Filologia Catalana de la Universitat de les Illes Balears) i al Dr. Emili Casanova (del Departament de Filologia Catalana de la Universitat de València), tots tres reconeguts especialistes en els camps d'estudi propis de l'onomàstica.

Els títols de les ponències, establerts pels autors mateixos, foren:

- Joan Tort: "Una visió geogràfica de les terres de Ponent a través de la toponímia".
- Cosme Aguiló: "El món natural a la toponímia de les Illes" (finalment canviat per un títol més concret, amb el qual es presentà en el col·loqui: "La flora i la fauna a la toponímia de Mallorca. Aproximació a l'inventari d'espècies").
- Emili Casanova: "L'obra onomàstica de Joan Coromines".

Paral·lelament, s'obria el termini (clos el mes de setembre de 1999) perquè tots els membres de la Societat d'Onomàstica i els altres participants en el col·loqui hi poguessin presentar comunicacions. Val a dir que totes les propostes de comunicació van ser acceptades pel comitè científic, el qual, a més a més, les classificà d'acord

amb els tres àmbits temàtics prèviament establerts. Entre unes i altres s'arribà al nombre de cinquanta-dues (52) comunicacions, si bé alguna d'elles finalment no fou presentada durant les sessions del col·loqui per problemes diversos dels seus autors, que no van poder desplaçar-se a Lleida o no podien ser-hi en l'hora que els fou assignada per l'organització (en alguns d'aquests casos, però, es pogué disposar del text i la comunicació fou llegida per una altra persona).

Un darrer aspecte, no pas menor, en la preparació d'aquest i de tots els col·loquis, és l'organització interna de l'esdeveniment i la recerca de fons econòmics. Estalviarem aquí els detalls organitzatius, en què excel·lí l'activitat infatigable de Ferran Rella, però bé cal deixar constància i agraïment de l'ajut de la Paeria o Ajuntament de Lleida, de l'Institut d'Estudis Ilerdencs (fundació pública de la Diputació de Lleida), de la Direcció General de Política Lingüística i del Comissionat per a Universitats i Recerca de la Generalitat de Catalunya, de la Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, i de la Societat Catalana de Llengua i Literatura, filial de l'Institut d'Estudis Catalans, que concretament proposà i subvencionà la conferència inaugural, a la qual després ens referirem. Afegim-hi, a tall d'anècdota potser significativa, que l'única subvenció denegada entre les formalment sol·licitades per l'organització a instàncies oficials fou la de la Secretaría de Estado de Universidades del Ministerio de Educación y Cultura del govern espanyol. Pel que fa a la mateixa Universitat de Lleida, a banda naturalment del Departament de Filologia Catalana que assumí aquest XXVI Col·loqui com a propi, cal fer esment de la col·laboració de la Comissió de Cultura de la Facultat de Lletres, de la Fundació del 700 Aniversari de la Universitat, i del Vicerectorat d'Investigació.

La celebració del col·loqui

A partir de les 5 de la tarda del divendres 26 de novembre, un eficient equip d'estudians de filologia de la Universitat de Lleida, dirigides pel coordinador de la comissió organitzativa, Ferran Rella, esperava els primers assistents al XXVI Col·loqui de la Societat d'Onomàstica, que anaven arribant de lluny o de prop, de les terres de Ponent mateix, o de Barcelona o de Mallorca o de Girona o de Solsona o de València o de Saragossa, com en els vells temps, set segles enrere, en què l'Estudi General de Lleida era la universitat de tots els territoris de la corona catalanoaragonesa. Una circumstància, per cert, que es reflecteix justament a través de tot un seguit de topònims d'aquests territoris al terra del passeig d'accés a la porta principal de l'edifici de l'actual Universitat, al cor de Lleida, formant part d'un determinat disseny artístic que sorprenué bastants d'aquests visitants.

Tot era a punt, efectivament, perquè la recepció d'inscrits es fes sense aglomeracions. Una carpeta, gentilisa de "la Caixa", amb els corresponents horaris detallats i una butlleta d'inscripció a la Societat d'Onomàstica, entre altres documents, anava acompanyada d'una bossa promocional de la ciutat plena de productes variats, des d'un exemplar antic de la Revista Catalana de Geografia amb articles de tema toponímic, obtingut gràcies a la gestió del professor Burgueño amb la delegació lleidatana de l'ICC, fins a una ampolla d'oli verge de les Garrigues preparada per la Fundació 700 aniversari, passant pel llibre commemoratiu d'aquesta efemèride o per la revista "Ara Lleida" del Patronat de Turisme de la Diputació.

Les sessions es desenvoluparen amb total normalitat, d'acord amb el bigarrat programa previst per l'organització, i amb un extraordinari compliment dels horaris fixats, cosa que va contribuir decisivament a l'èxit de l'organització, atès l'elevat nombre de participants i, sobretot, de comunicacions que es presentaren en aquest col·loqui.

La inauguració va tenir lloc, tal com estava programat, a les 7 del vespre del divendres 26 de novembre de 1999, a la sala d'actes de l'edifici del Rectorat de la Universitat de Lleida, amb la presència de les següents autoritats:

- Dr. Joan Busqueta, director científic de la Fundació 700 Aniversari de la Universitat de Lleida, per delegació del rector de la Universitat.
- Sr. Antoni Llevot, regidor de Cultura de l'Ajuntament de Lleida.
- Dr. Ramon Sistac, director del Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Lleida.
- Sr. Albert Manent, president de la Societat d'Onomàstica.

Tot seguit va tenir lloc la conferència inaugural, a càrrec del Dr. Javier Velaza (Universitat de Barcelona), amb el tema "Nous avenços en la investigació sobre la llengua ibèrica", i, a continuació, la presentació del projecte del Nomenclàtor oficial de toponímia de Catalunya, a càrrec del Dr. Josep Moran i Ocerinjauregui (Universitat de Barcelona). En acabar aquesta primera jornada, els assistents al col·loqui foren obsequiats, sorprenentment, per una de les més denses boires nocturnes de la tardor lleidatana, demostració fefaent que els tòpics sovint responen a realitats ben tangibles, si més no en l'aspecte climàtic.

Durant tot el dissabte 27 de novembre, al matí de les 9 a les 2, i a la tarda des de dos quarts de 5 fins a dos quarts de 9 del vespre, van tenir lloc les sessions centrals del col·loqui, corresponents als dos primers àmbits temàtics, "Toponímia i antroponímia de les terres de Ponent" i "Reflexos del món rural en l'onomàstica catalana". S'hi presentaren un total de 44 comunicacions, simultàniament en dues sales properes (l'esmentada sala d'actes, i la sala de juntes de la mateixa segona planta de l'edifici central o del Rectorat), sota la presidència alternativa dels membres del comitè científic del col·loqui.

A dos quarts d'11, d'altra banda, va presentar-se la primera ponència plenària, a càrrec del professor Joan Tort i Donada (Universitat de Barcelona): "Una visió geogràfica de les terres de Ponent a través de la toponímia", tota ella il·lustrada amb plànols i diapositives.

La segona ponència plenària va tenir lloc a dos quarts de 7 de la tarda del mateix dia, a càrrec del Sr. Cosme Aguiló: "El món natural a la toponímia de Mallorca: aproximació a un inventari d'espècies".

Entremig de les sessions de matí i tarda, els assistents al col·loqui van ser rebuts a l'edifici de la Paeria de Lleida pel regidor de Cultura de l'Ajuntament, Sr. Llevot, i se'ls mostrà l'edifici i el museu annex; la recepció acabà amb un refrigeri que per a molts complí les funcions de dinar.

Igualment, l'organització havia previst, tant a mig matí com a mitja tarda, sengles pauses en les sessions, amb l'oferiment d'un esmorzar i un berenar que tothom agraf.

La darrera jornada del col·loqui, diumenge 28 de novembre, va iniciar-se a les 9 del matí, amb la presentació de les restants sis comunicacions, corresponents al tercer àmbit científic, "L'obra de Joan Coromines", i després d'això el Dr. Emili Casanova (Universitat de València) hi presentà la tercera i darrera ponència plenària, tot just sobre "L'obra onomàstica de Joan Coromines", amb la qual cosa es finalitzaren de manera brillant i escaient les sessions pròpiament científiques del col·loqui.

Tot seguit, a dos quarts de 12, tal com estava programat, va tenir lloc, a la mateixa sala d'actes central de la Universitat de Lleida, l'acte formal de clausura del col·loqui, amb la presència de les següents autoritats:

- Sr. Lluís Jou, director general de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya.
- Sr. Josep Borrell, director de l'Institut d'Estudis Ilerdencs, fundació pública de la Diputació de Lleida.
- Dr. Ramon Sistac, director del Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Lleida.
- Sr. Albert Manent, president de la Societat d'Onomàstica.

En acabat el col·loqui, els seus participants van poder assistir encara, malgrat que amb alguns problemes de coordinació d'horaris i mitjans de transport de darrera hora (lamentables per bé que pròpiament no imputables a l'organització), a una visita guiada a la Seu Vella de Lleida, i, tot seguit, a un dinar col·lectiu de comiat, al restaurant Sant Bernat de la mateixa ciutat.

En total, foren cent trenta-dues (132) les persones que van participar en el col·loqui, corresponents als següents grups:

- Participants actius: 56
- 1 conferenciant (conf. inaugural)
- 3 ponents (ponències plenàries)
- 1 presentador de projecte (Nomenclàtor oficial)
- 51 comunicants (4 dels previstos van suspendre la seva assistència a darrera hora)
- Altres assistents: 47
- 32 matriculats (alumnes UdL, membres Societat d'Onomàstica o forans)
- 7 altres professors o becaris del Departament de Filologia Catalana de la UdL
- 8 acompanyants
- Autoritats (inauguració i/o clausura): 6
- Organització: 23
- comissió organitzadora: 4
- comitè científic (presidents de meses): 7
- ajudants (hostesses, recepció, consergeria, turisme): 12

Havent establert ja prèviament els contactes oportuns, es preveu que durant l'any 2000 es publiquin les actes d'aquest XXVI Col·loqui, en un o dos volums, en règim de coedicció entre l'Institut d'Estudis Ilerdencs i la Universitat de Lleida, i així mateix com el corresponent exemplar del butlletí interior de la Societat d'Onomàstica.